

IN STEEN GEBEITELDE MENSENRECHTENSCHENDINGEN

HEIDELBERGCEMENT IN DE BEZETTE PALESTIJNSE GEBIEDEN

SAMENVATTING | FEBRUARI 2020

De Palestijnen in de bezette Palestijnse gebieden worden al decennialang onderworpen aan Israëliisch bezettings- en kolonisatiebeleid dat hen berooft van hun basisrechten. Dit uit zich onder meer in de onwettige exploitatie van natuurlijke hulpbronnen in de bezette gebieden, wat gepaard gaat met een breed scala aan mensenrechtenschendingen en bijdraagt aan een verdere ondermijning van de Palestijnse economie door de bezettende macht en het bedrijfsleven. Dit is een samenvatting van een onderzoeksrapport naar de activiteiten van de Duitse multinational HeidelbergCement op de Westelijke Jordaanoever.

Israëliische en multinationale ondernemingen die onder Israëliisch bestuur opereren in de bezette Palestijnse gebieden, zijn welbewust medeplichtig aan schendingen van mensenrechten. Deze bedrijven profiteren van de reeds bestaande cultuur van straffeloosheid door de langdurige Israëliische bezetting en de gebrekkige toepassing en handhaving van het internationaal recht. Bedrijven die actief zijn in de bezette gebieden krijgen zo de ruimte om aansprakelijkheid te ontlopen en hun onwettige activiteiten 'wit te wassen', terwijl derde landen geen politieke wil tonen om hier iets aan te doen.

De *Nahal Raba*-steengroeve, die door de Duitse multinational HeidelbergCement via haar dochteronderneming Hanson Israel wordt geëxploiteerd, is een duidelijk

voorbeeld van medeplichtigheid van bedrijven aan ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht. Dit rapport documenteert de directe en indirecte gevolgen van de grondstofwinning in de steengroeve in de afgelopen 13 jaar voor de naburige gemeenschappen en de Palestijnse bevolking als geheel.

De delving van het steen uit de *Nahal Raba*-groeve door HeidelbergCement vindt plaats in een context van doelbewust Israëliisch beleid om land en hulpbronnen in Palestijns bezet gebied illegaal te confisqueren en exploiteren. De Palestijnen hebben hierdoor het recht op zelfbeschikking, toegang tot en soevereiniteit over hun natuurlijke hulpbronnen verloren, terwijl systematisch afbreuk wordt gedaan aan hun economie. De Palestijnse

economie loopt elk jaar miljarden dollars mis. Volgens conservatieve schattingen van de Wereldbank bedragen de misgelopen inkomsten 3,4 miljard dollar per jaar, waarmee het Palestijnse BNP met ongeveer een derde zou kunnen stijgen.¹ De potentiële waarde door de mijnbouwproductie op de bezette Westelijke Jordaanoever, waar onder meer HeidelbergCement actief is, loopt naar schatting op tot 900 miljoen dollar per jaar.²

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

SCHEMDINGEN VAN DE MENSENRECHTEN DOOR DE ACTIVITEITEN VAN HEIDELBERGCEMENT

- *Het recht op zelfbeschikking en op permanente soevereiniteit over natuurlijke hulpbronnen:* het delven van steen door HeidelbergCement in de Nahal Raba-groeve in bezet gebied draagt bij aan de schending van het Palestijnse recht op zelfbeschikking en op permanente soevereiniteit over natuurlijke hulpbronnen, een grondbeginsel van het internationale recht.
- *Onrechtmatige toe-eigening van land:* HeidelbergCement profiteert van de toe-eigening van particulier en publiek eigendom dat toebehoort aan de onder internationaal recht beschermde Palestijnse bevolking.
- *Plundering:* de illegale ontginning van natuurlijke hulpbronnen uit de Nahal Raba-groeve en de levering ervan aan Israëlische nederzettingen en de bouwsector in Israël, terwijl de royalty's worden afgedragen aan het Israëlische civiele bestuur. Dit bewijst dat de illegale activiteiten in de Nahal Raba-groeve ten goede komen aan de Israëlische economie, inclusief de nederzettingen, ten koste van het Palestijnse volk, wat neerkomt op het misdrijf van plundering door de bezettingsmacht, mede gefaciliteerd door HeidelbergCement.
- *Het recht op bewegingsvrijheid:* HeidelbergCement heeft bijgedragen aan en geprofiteerd van de systematische Israëlische beperkingen op de Palestijnse toegang tot land en natuurlijke hulpbronnen. Die beperking vloeien voort uit de inbeslagname van land, de militaire infrastructuur en de bouw van de muur en illegale Israëlische nederzettingen.
- *Het recht op werk en de toegang tot het levensonderhoud:* de exploitatie van de Nahal Raba-groeve ontzegt de Palestijnen de toegang tot en het gebruik van hun land en hulpbronnen, waardoor hun vooruitzichten op werk, economische kansen en voorziening in hun levensonderhoud nog verder worden ingeperkt.
- *Overbrengen van de burgerbevolking naar bezet gebied:* de activiteiten van HeidelbergCement in de Nahal Raba-groeve stimuleren al meer dan tien jaar de illegale verplaatsing van Israëlische kolonisten naar de bezette gebieden, door het bieden van werkgelegenheid en financiële prikkels, en door het leveren van bouwmaterialen die worden gebruikt om illegale Israëlische nederzettingen op te richten en uit te breiden.
- *Beschadiging en vernietiging van het milieu:* de Nahal Raba-groeve is al meer dan drie decennia in bedrijf, waardoor de hulpbronnen en grondstoffen daarin uitgeput raken. De bewoners en landbouw in de nabijgelegen dorpen gaan gebukt onder stofwolken en vervuiling uit de groeve. De vernietiging van het milieu is een inbreuk op hun recht op leven en gezondheid.

De Nahal Raba-groeve. Foto: Al-Haq, 18 januari 2020.

ONTKENNING VAN BETROKKENHEID BIJ EN VERANTWOORDELIJKHEID VOOR GROVE SCHENDINGEN VAN DE MENSENRECHTEN

HeidelbergCement heeft een groot aantal redenen aangevoerd om zijn activiteiten in de *Nahal Raba*-groeve te legitimeren en ontkent aansprakelijkheid voor zijn betrokkenheid bij ernstige schendingen van de mensenrechten en het internationaal recht:

- *Samenwerken met de bezettingsmacht:* door activiteiten te ontplooiën op de bezette Westelijke Jordaanoever, profiteert HeidelbergCement van de bezetting, terwijl het bedrijf de gevolgen ervan veronachtzaamt. Door te opereren onder het onderdrukkende en uitbuitende beleid van bezettingsmacht Israël draagt HeidelbergCement bij aan schendingen van de rechten van de Palestijnen.
- *Uitbuiting van een onrechtvaardig rechtssysteem:* de Israëlische jurisprudentie staat de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen in de bezette gebieden toe, zoals blijkt uit de beslissing van het Israëlische Hoogerechtshof in 2011.
- *Verspreiding van onjuiste informatie over haar verantwoordelijkheid:* HeidelbergCement ontkent dat haar activiteiten schade toebrengen aan de Palestijnen en hun economie en leiden tot schendingen van de mensenrechten. HeidelbergCement ontkent ook zijn rol in het versterken van het uitbuitende en expansionistische beleid van Israël in de bezette gebieden, inclusief beleid dat bijdraagt aan het behoud en de groei van illegale nederzettingen.
- *Bewering dat getroffen gemeenschap baat heeft bij steengroeve:* in een poging om de kritiek op zijn activiteiten in de bezette gebieden af te wimpelen, beweert HeidelbergCement dat haar activiteiten in de *Nahal Raba*-groeve ten goede komen aan de Palestijnen. Zo beweert het bedrijf werkgelegenheid te bieden, alsmede projecten ten behoeve van de Palestijnse bevolking. HeidelbergCement heeft ook een Palestijnse dochteronderneming onder de jurisdictie van de Palestijnse Autoriteit op de Westelijke Jordaanoever opgericht, kennelijk om haar imago te verbeteren. De Palestijnse dochteronderneming staat echter los van haar activiteiten in de *Nahal Raba*-groeve en het blijft onduidelijk wat haar economische activiteit of waarde is.

- *Ondermijning rechtmatige eigenaars en gemeenschappen:* door te spreken over de zogenaamde voordelen van de steengroeve voor de lokale bevolking, manipuleert HeidelbergCement niet alleen de beeldvorming over haar activiteiten, maar voedt het bedrijf ook de structurele de-legitimatie van de strijd van de getroffen bevolking tegen de buitenlandse bezetting en de daarmee gepaard gaande bedrijfsbelangen.
- *De moedermaatschappij afschermen van aansprakelijkheid:* HeidelbergCement heeft de transnationale ondernemingsgroep ondergebracht in afzonderlijke rechtspersonen. Door de activiteiten in de bezette gebieden uit te voeren via een Israëlische dochteronderneming blijft het moederbedrijf buiten schot wat betreft aansprakelijkheid.
- *Onverantwoordelijke terugtrekking om aansprakelijkheid te ontlopen:* in mei 2019 kondigde HeidelbergCement aan de *Nahal Raba*-groeve te verkopen en dat "het terugtrekkingsproces daarvoor is opgestart". Bedrijven maken soms dit soort terugtrekkende bewegingen om te voorkomen dat ze verantwoordelijkheid worden gehouden voor mensenrechtenschendingen en om hun reputatie te beschermen – zonder de nadelige gevolgen te beperken of mogelijkheden te bieden voor genoegdoening.

Palestijns land, ook van het dorp Al-Zawiya, in beslag genomen voor de bouw van de Muur. Foto: Al-Haq, 18 januari 2020.

Eindnoten

- 1 Who Profits, *The Israeli Exploitation of Palestinian Natural Resources: Part II HeidelbergCement*, November 2016, <https://whoprofits.org/updates/the-israeli-exploitation-of-palestinian-natural-resources-part-ii-heidelberg-cement/>, voor het laatst geraadpleegd op 20 januari 2020.
- 2 Palestina Ministry of National Economy, ARIJ, "The economic costs of the Israeli occupation for the occupied Palestinian territory", september 2011, <http://www.mne.gov.ps/pdf/EconomiccostsofoccupationforPalestine.pdf>, voor het laatst geraadpleegd op 20 januari 2020.

COLOPHON

IN STEEN GEBEITELDE MENSENRECHTENSCHENDINGEN HEIDELBERGCEMENT IN DE BEZETTE PALESTIJNSE GEBIEDEN

SAMENVATTING VAN HET ENGELSTALIGE RAPPORT 'VIOLATIONS SET IN STONE - HEIDELBERGCEMENT IN THE OCCUPIED PALESTINIAN TERRITORY', FEBRUARI 2020.

Auteurs Maha Abdallah, Lydia de Leeuw

Layout Frans Schupp

Photos Al-Haq © 2020

Gepubliceerd door SOMO en Al-Haq

ISBN 978-94-6207-146-9

Deze publicatie maakt deel uit van Mind the Gap, een onderzoeksproject dat mogelijk is gemaakt met financiële steun van de Open Society Foundations, de Sigrid Rausing Trust en het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken. De inhoud van deze publicatie is uitsluitend de verantwoordelijkheid van SOMO en Al-Haq en weerspiegelt op geen enkele manier de zienswijze van Open Society Foundations, de Sigrid Rausing Trust of het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen
Centre for Research on Multinational Corporations

Sarphatistraat 30, 1018 GL Amsterdam, The Netherlands
T: +31 (0)20 639 12 91
info@somo.nl - www.somo.nl

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) is een kritisch, onafhankelijk kenniscentrum, zonder winstoogmerk, gericht op multinationals. SOMO onderzoekt sinds 1973 op eigen initiatief multinationals en de gevolgen van hun activiteiten op mens en milieu. We verlenen ook diensten op maat (onderzoek, advies en training) aan maatschappelijke organisaties. Daarnaast proberen we samenwerking te bevorderen binnen ons wereldwijde netwerk van maatschappelijke organisaties en instellingen. Op deze drie manieren dragen we bij aan sociale, ecologische en economische duurzaamheid.

Al-Haq

54 Main Street 2nd Fl. Protestant Hall Bldg.
P.O. Box 1413 Ramallah, Palestine
T: +970 2 295 46 46
info@alhaq.org - www.alhaq.org

Al-Haq is een onafhankelijke Palestijnse niet-gouvernementele mensenrechtenorganisatie die gevestigd is in Ramallah, Westelijke Jordaanoever. De organisatie werd in 1979 opgericht om de mensenrechten en de rechtsstaat in de bezette Palestijnse gebieden te beschermen en te bevorderen en heeft een bijzondere raadgevende status bij de Verenigde Naties in Genève.

Mind the Gap is een vierjarig project gecoördineerd door SOMO, waarin consortium-partners onderzoeken hoe bedrijven hun verantwoordelijkheid voor schendingen van mensenrechten ontlopen. Door samen te werken met het maatschappelijk middenveld en in gesprek te gaan met beleidsmakers, willen SOMO en haar partners de verantwoording door bedrijven verbeteren en gaten in de regelgeving dichten die multinationals in staat stellen hun verantwoordelijkheid te uit de weg te gaan. Het algemene doel van het project is vergroting van het respect voor mensenrechten en verbetering van de toegang tot recht en compensatie voor individuen en gemeenschappen die getroffen zijn door activiteiten van multinationale ondernemingen.

